

Sevak Artsruni: Ermeni-Kürt ilişkilerinin perspektifi

Posted on 05/12/2016

19. yüzyılda Batı Ermeniler Osmanlı hükümeti tarafından silahlanmış ve onun elinde bir alet olarak kullanılan vahşi Kürt aşiretlerinin hakimiyetinin altındaydılar. Ermeni siyasi hareketleri ve Ermeni kilisesi Kürtlerin yaptığı zulümlerden kurtulmak adına Osmanlı, Batı ve Rus hükümetlerinden destek almak için çaba gösteriyorlardı. Kürt aşiretleri yüzyıllar boyunca Ermeni yerleşim yerleri yağmalayıp talan ediyorlardı, Ermeni kızlarını kaçııyorlardı ve Ermenilerin giderek topraklarında tarım yapabilme ve kullanabilme hakkını yavaş-yavaş ellerinden alıyorlardı.

14.-16. Yüzyıllarda, Osmanlı-İran savaşlarından beri Osmanlı hükümeti Batı Ermenistan'da Kürtleri yerleştirmeye başladı. Bu kurnazca atılan adımın gerçek amacı göçmen Kürtleri yerleştirip bu bölgelerden Ermenilerin batıya doğru göç ettirmek ve onların müslümanlaştırılmasını sağlamak.

1896-1921 yıllarında Batı Ermenilerini sistematik bir şekilde yok edip Ermeni medeniyetinin bıraktığı mirası zorla ele geçirme sürecinde Kürtler sadece sıradan bir katılımcı değil aynı zamanda başrolde olup, faydalananlar kendileri olmuşlar. Tehcire maruz kalmış yada yok edilmiş Ermenilere ait ve artık sahipsiz bırakılmış yerleşim yerlerinde çok nadiren Rusya'dan yada Avrupa'dan göç eden Türkçe konuşan muhacirler yerleşiyorlardı. Jöntürk yerel yönetiminde yer alanlar da Ermenilere ait büyük arazi ve şirketlere el koyuyorlardı. Onun dışında Ermenilerin binlerce yıllık vatanına ve ekonomisine Kürtler el koydular. Bugün Türkiye Kürdistanı denilen bölge, tamamen Ermeni unsurunun yok edilmesiyle ve ona ait mirasının ele geçirmesiyle oluşturulmuştur.

Osmanlı İmparatorluğunun çöküşünden sonra Kemalist Türkiye'ye karşı Ermeni-Kürt işbirliği girişimleri çok kısa süreli ve verimsiz olmuştur. 1919 yılında Ermeniler son nefesteyken ve Kürt milli cephesi Mustafa Kemal'in önderliğinde 'Kurtuluş' savaşına katılırken, Versay Barış konferansında Batı Ermenileri ve Ermenistan Cumhuriyeti temsilcileri Kürt önderlerinden Şerif Paşayla beraber bağımsız Kürdistan ve bağımsız Ermenistan kurmak için Birinci Dünya savaşından zaferle çıkan devletlere başvuruyorlardı. Fakat Kemal-Lenin'in rövanşist işbirliği ve Anglosakson sermayesi üzerinde kurulan siyasi kuruluşların rekabetinde milyonlarca Ermeninin dökülen kanı çoktan hazmedilmişti. ABD, Ermeni ve Kürt mandalarını redderken Lenin ve Kemal Ermenilerin son umudu olan 1918 yılında kurulan Ermenistan Cumhuriyetini aralarında bölüşmeye hazırlanıyorlardı.

Günümüzde Türkiye kendi eski emperyalist gücünü tekrar elde etmeye çalışırken, Kürtler Türkiye'nin doğusunda dominant etnisite olarak yaşamaya devam ediyorlar ve dökülen kanlarıyla Irak'ta, Suriye'de özerklik kazanmışlar, jeopolitik oyunların bir parçası haline gelmişlerdir. Ermenistan Cumhuriyetinin tekrar bağımsızlığa kavuştuktan ve Kürt meselesi uluslararası boyuta geldikten sonra Ermeni-Kürt ilişkilerinde sanki bir hareketlilik yaşanmaktadır. Türkiye'deki ve Irak'taki Kürt siyasi yöneticiler pro Ermeni açıklamalar yapmak için büyük çabalar gösteriyorlar. Fakat bu pro Ermeni çabalar şimdiye kadar sadece Kürt menfaatlerine hizmet ediyorlar:

1. Ermeni soykırımının siyasi, manevi tüm sorumluluğu ve tazminat talepleri resmi Ankara'nın üzerine atmak.
 2. Türkiye ve Küçük Asya'yla ilgili Ermenilerin haklarını temsil ederek uluslararası siyasi empati ve güven açısından itibar kazanmak.
 3. Türkiye zayıf düşerse, Ermenistan'ı Rusya'ya bağlayan bir köprü olarak kullanmak.
- Böylece gerçekçi ve pragmatik siyasi tutumunun yanı sıra tabii ki Ermeni asıllı bazı Kürt siyasetçiler daha samimi ve prensipli pro Ermeni tutum sergiliyorlar, fakat bunların etkisi değerlendirmemize göre çok zayıftır.

Türkiye'deki bütün partilerden sadece Yeşiller ve Sol Gelecek Partisi resmen Ermeni

soykırımı tanımıştır. Kürtlere ait hiçbir yapı ne Türkiye’de, ne Irak’ta, ne de İran yada Süriye’de şimdiye kadar Ermeni, Pontos, Rum, Süryani soykırımlarını ve bu soykırımlarda Kürtler’e düşen büyük sorumluluğu resmen tanımamıştır. Şahıslar düzeyinde Kürt siyasetçilerin yaptığı açıklamalar çoğu zaman ilkesiz vede resmi ağırlığı yoktur. Bu tip açıklamalar sadece belirli bir amaca hizmet ederek fırsatçılık havası oluşturuyorlar.

HDP, bazı yöneticilerin açıklamalarına rağmen, henüz resmi olarak herhangi bir açıklama yada belge vasıtasıyla böyle bir girişimde bulunmamıştır. Öcalan’ın talimatıyla kurulan HDP’nin amacı Türkiye’de sol tarafından kontrol edilen Küçük Asya halklarının mücadelesini Kürt meselesine eklemek. Bundan dolayı arasına TBMM’de Kürt milletvekilleri Türk meslektaşlarını pro Ermeni konuşmalarıyla baskı altında almak istiyorlar ve Ermeni meselesini onlara karşı bir tehdit olarak kullanıyorlar.

Kürtler’in yedi başlı ejderhasının çok farklı yüzleri var, ırkçı yüzü, solcu yüzü, Amerika yanlısı yüzü, Rus yanlısı yüzü, Türk karşıtı yüzü, pro Türk yüzü, özgürlükçü yüzü, Arap karşıtı yüzü, İran karşıtı yüzü, İslam karşıtı yüzü, İslamist yüzü, İsrail yanlısı yüzü, hümanist yüzü... Bütün bunlarla beraber bu yüzler çok farklı ve çelişkili. Ermenilere yönelik ilişkilerinde de bu çok yüzlülük geçerlidir, bundan dolayı biz Ermenilerin haklarıyla ilgili Kürtler’in siyasi yaklaşımları konusunda net analitik düşüncelere sahip olmalıyız.

HDP milletvekili listesiyle Meclise giren Ermeni milletvekili Garo Paylan bir Ermeni olarak değil, solu temsil eden sivil aktivist olarak siyasete girmiştir. Garo Paylan’ın Ermenilere yönelik faaliyeti son zamanlarda, HDP’nin oluşumundan sonra başlamıştır. Bu gerçek Türkiye’nin demokratikleşmesine yönelik Garo’nun samimi duruşunu gölgelemez. Sadece şunu gösterir ki Garo’nun siyasi faaliyetinin temelinde Türkiye’de sol akımının temel taşları olan Türkiye’nin demokratikleşmesi ve Kürt meselesi bulunuyor. Hrant Dink döneminden beri, Türkiye’de sol akımı temsil edenler için, Türkiye’nin demokratikleşme sürecinin lokomotifini Kürt meselesidir diye, bir kalıp düşünce tarzı oluşmuştur.

Böylece ‘Son zamanlarda Türkiye’de ve Suriye’de savaş haline gelen Türk-Kürt çatışmaları, Ermeni meselesine, yani Batı Ermenilerinin haklarının iadesi kapsamında herhangi bir fayda sağlayabilirler mi?’ sorusuna ben ‘Hayır, sağlayamaz’ cevabını verirdim. Çünkü; öncelikle kendimiz meselemizi siyasi gündemimizden çıkarmışız. Ermenistan Cumhuriyeti, resmi olarak Türkiye’den soykırımı tanıma talebi dışında, hiçbir talep öne sürmüyor. Diaspora ise soykırımı tanıtmaya yönelik etaplarda çoktan kendini yitirmiştir.

Bu şartlar, Ermeni olarak bizim isteklerimizi, taleplerimizi ve verdiğimiz kayıpları karşılamıyor. Nasıl günümüzde resmi Yerevan 1918-20 yıllarında varlığını sürdüren Ermeni Cumhuriyetinin hukuksal mirasçısı olmak istemediği gibi, sanki, Batı Ermenilerinin yani, 1915’ı yaşamış ve vatanından ayrılmaya maruz bırakılmış insanların vatanlarıyla ilgili haklarının mirasçısı olmak istemiyor.

Halbuki günümüzdeki jeopolitik durum çok uygundur ve Batı Ermenileri hem Kürtlere, hem Türklere, hem de uluslararası kamuoyuna somut taleplerini iletmelidir. Bu talep Batı Ermenilerinin topyekun zararının telafisi, yani kaybettikleri vatanın geri verilmesi olmalıdır. Türkiye’de yaşayan milyonlarca asimile olmuş Ermenilerin çoğu Erdoğan yanlısıdır ve İslam’ı seçmiş durumunda. Kürtleşmiş Ermeniler ise ırkçı Kürtler tarafından rahatsız ediliyorlar ve tedirgindirler. Onlar Türkiye’de oluşturulan Kürdistan’ın gerçek sahipleridir.

Bu şartlarda Türkiye karşıtı Ermeni-Kürt işbirliği sadece Kürt yöneticilerin resmi ve ilkeli tutum sergileyip vatansız bırakılmış Batı Ermenilerinin haklarının savunması ve tazmin anlayışının benimsemesiyle mümkün olabilir. Aksi takdirde günümüzde Ermeni-Kürt ilişkileriyle ilgili gürültü boştur, zaman kaybıdır, bu *ilişkilerin* hiçbir perspektifi olamaz ve geçmişte olduğu gibi bu *ilişkiler* yavaş-yavaş söner, herhangi bir diyalog söz konusu olamaz.

Ermenilerin kendi vatanlarıyla ilgili haklarını tanımadan ve bununla ilgili net tutumu sergilemeden, sadece Ermeni-Kürt ilişkileri değil, aynı zamanda Ermeni-Türk, Ermeni-Fransız, Ermeni-Rus ilişkileri ve genellikle her çeşit faaliyetler yüzeysel, sahte ve perspektifi

olmayan süreçlerdir.

Artık zamandır, sadece Ermeni-Kürt ilişkilerinde değil, genel olarak Ermeniler de aralarında haklarını talep etme, vatanlarını talep etme konusunda birleşmelidirler, çünkü bu onların en doğal hakkıdır ve bunun dışında başka bir seçenek yoktur.

Sevak Artsruni, 27 Kasım 2016